

Анык малчы Куулар Бадый Чоон-Хемчик районун Ленин атыг колхозунун № 1 Дүрүк бригадасынын уугу каларымын. Хойжуун кыштаа. Уул-Тейин малга таарымчалык черинде туттунган. Колхоз баштаар чери малчылар ортузунда кабарлар чарыштын түнелсин үйдүргөш, чус хойдан 97 хураганым камтаал ап, хойдонна 27 кг дүктү алган ол хойжуга 70 рубль немерде төлөсөргө берген — оон эки ажалын тоза чугаалар турар. Ам кодамда 400 хойжун хураганларын шүтүзүп менди алыр — малчынын соругаам ол.

Каш чыл улай хой малдаа-даа, дуржулгаа өөрчүп, өскө кижилерден чаз чүе билип алыр ол чугаала көрүп турар. Ынчангап ол Социалисттик Күш-Ажылдын Малчыры, хоочун хойжугу Ооржак Лопсаңчыка элти-ле челе бергеш, ооң-биле сүмележиңи, билбээни айтырып ап турар.

ЧУРУКТА: (соогай талдан оң талажа) Куулар Бадый биле Ооржак Лопсаңчап.

Фотогу М. СУГЕ-МАНДЫРЫНЬ

Партийжи даалгалар

Партийжи амыдырал

Бистин «Тыва кобальт» комбинаттын партия организациясында 22 коммунист шүтү партийжи даалгалар. Оларнын кижжи бурзуу ол даалгаларын үлгөргөп күөсөдип турар. Партия чырыдышкынын ап көрөөли. Ол талазы-биле ажил бисте эки чоруп турар, а пропагандист эш Сенько ол даалгаларын ак сеткидин-биле күөсөдип келген. Бисте марксизм-ленинизм үнденирин өөренир школа бар. Ында бүгү коммунисттерин, ортумак эртем чедир билигин болгаш ээсэн каш дээр эртемниг кижиги өвөстөрүн хаара туткан. Өвөдиге немерде самында уагтелиншик чок чоруп келген. Бистин ууртукчу эртеринин чамылыш тускай программа баураа бот-өөрөдиге-биле өөренирин шилип алган. Оларнын аразында комбинат директору В. А. Рыжов, кол механик В. А. Исаков, кол геолог Б. В. Волфуш болгаш өскөдөр-даа бар. Партия оларнын өөрөдиге контролдап турар. Бот-өөрөдиге-биле өөренип турарларын контролдаарын чик ар-

газын партбюро тыпкан. Чүд дие, олар боттарынын программанын чогаткаш, партбюро көргөзөр, а бис ону көргөш, оон марксизм-ленинизм үнденирин өөренир школанын дыннакчыларнын программанын дугжуп кылдыр дагып турар бис. Ол — бир талазында демги эштерин партбюро контролдаарына ажыктыг, ийде пропагандистке туза болур. Эрткен кичээлде эш Исаков «Күш-ажылды эртем баураа-биле планнаарынын дугайын-да» темага ындыг лекцияны чедирининг эртерин.

СЭП ТК-нын сентябрь Пленумунун сөөлүдө бистин комбинатта бүдүрүлгө планнаашкынын эле көөр, ууртуулганы акжигер талазы-биле ажилдар ээсэн шапкынчаан. Бистин комбинатта экономиктиг анализ бюрогу шырак деп санадып турар. Оон ууртукчуз, Хоу-Асы электростанциянын дирек-

тору, коммунист эш Чумаков бо-лутул ол даалгалары бекке немердеге туртузуп шылаан. Оон ачымында бүдүрүлгенин каражылы болур чоругу ээсэн акжиги турар.

Анык коммунист, комбинаттын кол инженерин Д. С. Монгуш болу-нуң партийжи даалгалары багыт өвөс күөсөдип турар. Оон ууртуканы комбинатта дружиниктер хой-ниити черлеринге ургутуу корум-чүрүм тулуп келген.

Бо чедирининг бистин партбюроу өөртүп турар болбайн аан. Ынчалза-даа комбинаттын партия аге организациянын ажилында четпестер база бар. Чамдык коммунисттерин хой-ниити даалгаларыне сагыш салбас чоругу ам-даа чайлаттырмаан. Бүдүрүлгени ажал-чорудулгаче партийжи ак-жигер уугу кичээлге салбайн келген. Чыл планынын болгаш перспективтиг планын төлөвиле-рин чугаалажырынга коммунисттер киржир соругалыг. Харын-даа орта бүгү ажилчынар, инженер-тех-

никтиг ажилдакчылар киршикен турарын партбюро чедип алдыр журулур. Оон күөсөдиге дээр ле-миседе комбинаттын бүгү коллективини мобилизастар соругалыг бис. Комбинаттын ажилдагы кирер объектилерин тузууну саалап турары чүгө тузугуларда өвөс, а бистер — чакыкчыларнын база бу-рузуу кылдыр, бот-шүтүмчүлөкчи бау-биле санаар-херек. Эргелел комбинатта, канализация дээр черге-лел кол тузуг объектилеринде ажилдарын хожузап турарын, хун бүгү болуларда эле кылдышкын-нарын болдурбас дээр демисел бистин коммунисттерини база дүв-редип турар. Оон элп алыр бистин база сагыш човаашкынымыс-тыр.

Партиянын XXIII съездинин төлөтүгүтү дээр «Тыва кобальт» комбинаттын коммунистери ажил-ише чүткүлдүг чоругу көргөзөр.

Б. ШИМИТ,

«Тыва кобальт» комбинатта партбюро секретары.

Чүткүлдүг кижилер

СЪЕЗДИГЕ БАЗА БИР БЕЛЕК

Бо кончуг дески өвөс чер административ-хандырылга комбинаттын эгелеш-ле оон өрү белип чоруй барган. Харын ол карыга Тыванын индустрия-нын биргизин — «Тыва заг-дугу» комбинат тузунун ийги ээл-чөө белип үнүп келер. Тузуг-монтаж ажилдарынын-даа, чеже заг-дугун ажилдарынын-даа талазы-биле келер үнүп ол тузугу амын туруп турар комбинаттан он хире катап ажык болур. Инча чамдык корустарын тузуп эгелеш-ле билип турар.

Чүс-чүс мун кубометр дову-ракты оон кезип үндүрүп, оон орунга бетоннар ажилдар кыл-зынган. Кылдып каан тавактарда тузуг база эгелеш, ол дээрде заг-дугун ажилдарынын, руданы угул-даа, бичи-даа кылдыр чүр-чүрүнүн корустарын тузуп эгелеш-ле билип турар.

Ынчалзага ол объектилерде Тыва АССР-нин алдарлыг тузугчу-зу Дмитрий Голубевтин болгаш Күжүгет Каллар-оолдун бригадалары ажилдап турар. Бо аттар — чүгө ол тузугда өвөс, харын бу-гү республикада билигитин апар-ган. Тавактын эртеринге барган көөргө, дөө куу, мыак ханнада кижилер караннажыр. Куу бетон, арматура четкилерин, опалуба-лар — бо бүгү хевирлерин тур-гулап келген. Анык бетонник Алай-оол хун хевирлерин карак-тарын дугай-дугай, бээр өрү көрүп алган, келер үлгеге уугу корустун байланын болап тур-ганым чугаалажылар-даа.

Оларда кылдыр ажил ам-лаа хей. Ылаптыг Күжүгет Каллар-оолдун бригадалары корустун де-жөөндөн кырышынга чедир, бар-кык үжүн сес метр көлдүрүп апар. Бо дээрде уугу ажил, чүгө күш-лаа, угаан-болал-даа та-лазы-биле күшүткө кижилер оон бүдүрүп шылаар. Көрүтөр даан: чүгө бетонну аңаа дорт муң ажык кубометрин салыр, оон-биле кады тонна-тонна арматуранын четки-лерин база тузудуштар. Ынчан-гап ол корустун тузугуларын-нын мунунда ажил-ла хей. А

кылдыган чүүлдер — барык бу-дун чартык тонна бетонну, ийи тонна арматураны салып кааны — тузугуларын моон сонгаар-даа эки ажилдарынын хевирин-дир. Бригаданын кижилери найы-ралдыг ажилдап турар.

Ак-Довурактын тузуг үчүстө-тарынга, бригадаларыга соци-алист чарыш калбарып эгелеш-ле билип турар.

АК-ДОВУРАКТАН

ге, Каллар-оолдун бригадалары баштайгыларын бирээни болуп, СЭП-нин XXIII съездининге ал-дар болдурган күш-ажылчы ээл-чеге туррукан. Бүдүрүлгө хура-лынга ул коллектив: ай онаагазын 125 хуудан өвөс өвөс күө-сөдир, ажилды чүгө эки болгаш кончуг эки шынарлыг кылдыр ужуларын чедип алыр, ынчангап үрөй кылдыр чоруту шүт бол-дурбас деп хулаагени алганнар. Олар сөзүн ээлеп шыдааннар. Бригада ноябрынын онаагазын 130 хуу күөсөткен, ам оон куду-латпас дикши турарлар.

Моон-биле кады мындыг бир чүүлдү база лемерелес арга-жог: Ак-Довурактын тузугуларын-га материалдар-биле хандырылга үстү бээр таварылгалар бо-ла тургулаар. Ындыг байлаа Күжү-гет Каллар-оолдун бригадаларыга база таварыш тургулаан: бирде бетон чок болур, бирде арматура өскөдөр-даа. Ындыг таварыл-гада чүчү кылдырды? Анаа-ла ажилдавай, манап олургулаар бе? Мындыг өйдө бригаданын ке-жигинери каш-каш тускай эр-темин чедип алганы уугу дуга болу бээр. Бригадир болу безин чазанымчы, бетовщик, арматур-щик. Бригадада электромонтаж-чылар база бар. Мынчангап, бо хун бетон чок болза, бригаданын бүгү кижилери арматурага холбаан ажилды кылгаш киритер. Ол ажилды кылды турар аразында бетонну чедирп келиргө, бето-нар ажил база-ла долу хемчээл-дин-биле чорутар. Чамдыкта ки-жилер анаа туруп бербизин дээр,

бригадир боду мастер-биле болгаш үчүстөк начальниги-биле дүтүр-жүп алгаш, кижилери бири, ийги, чедиги таласарда өскө ажилдарже база чоруттар.

Харын моон ужурунда ноябрь айла бригада база-ла эки ажил-даан. Ол дээрде СЭП-нин ам бо-лур съездининге база бир күш-ажылчы белек-тир. Борта кымнар эң муракчы болганары? Ол болза бетовщик Монгуш Барчин, электромонтажчы Сарыг-оол Кан-зай, арматурщик-чазанымчы-лар Эрек-оол Маздыр-оол болгаш Саая ашакчылар-дыр. Манаа өскө-даа кижилери адал болур. Чижек кылдыр тузугу Канзай-ны ап көрөөли. Бригада ол 1959 чылдан бээр ажилдап ту-рар, ынчаарга ол бригаданын чүгө-ле организастаттыганы ол. Ту-дуга ол чүгө ажилдар деп кү-зел-биле чедип келген. Ам ол сурагыш тузугу. Оон ындыг болу бөрүнге эш-өрү, тускай эртемниглер дуалаан. Өскөдөр-нин-даа салым-чолун алырга оя-биле дөмей. Саая Чамзан Ак-До-вуркага база-ла тускай эртеми чок чедип келген. Ам ол эң дээр арматурщиктерин, чазаным-чыларын бирээни. Тузугунун тускай эртеми чүгө оон болуна амыралдыг утказы болу бер-биз. Ол тускай эртеме болуун олгун база өөренип алган. Оон олгу Алай-оол ам болуун тузугу тускай эртемниг чоругарла-ныр.

Ажылчын болур деп чүе — уугу аллар. Ажылчын кижжи дээр бистин чуртуктузун ээс-дир. Харын-на ындыг болза тузугу кижиге — ол ажилчынга чор-гааранын эргени берип турар. Чижээлээр, бригадир Күжүгет Каллар-оол чүгө ээсэн каш тус-кай эртемин чедип алган өвөс, харын чөргөтөрү база хостуг билди ажилчын болган чорук кымга-даа өөрүшкүлүг.

Ак-Довурактын тузугу, оон-би-ле кады ында кижилер өзүп ту-рар. Оон иштинде Күжүгет Кал-лар-оолдун бригадаларын кижилери база өзүп турар. Олар заар-тагы хун дугайында болаларын ам бегүн боттандырып турарлар.

К. АЛЕНСЕВ.

Пропагандисттер

Булуң-Терек школарынын башкылар коллектив, өскө педагогтар-биле бир дөмей, хун бүрүл-ле уруглар өвөдип, школанын ажил-херзэн-ге киржиңи, боттары-даа өөренип турарлар. Ынчалза-даа олар чүгө школа амыралды-биле кызыгарлаанмай турарлар.

Башкылар «Найырал» сөөкүтүгү таракчылары, малчылар болгаш механизаторлары-биле сырый харылааган. Ун школанын башкылары чангыс суур чуртуктуларын лекцияларын, илетилерин, беседаларын уада-дараа кылды берип, оларнын амыралды байланын, ажил-херзэн ургутчу сонугар турарлар.

Школанын төгү башкызы А. Б. Санчай-оол, литература башкызы Александр Топай, математика башкызы Дуван Стал-оол, башкы Марте-мий Менчик-оол болгаш өскөдөр-даа сурунчу чуртукчуларынга хун-дүткелдиг кижилер. Олар кижилеринг сеткил-сагымынче орунту тып, оларга билиглер бээр дээр чүткүлдүг ажилдап турарлар.

Школа лекторлар болуу бо чылын чээрби амык лекцияларын чо-га номчан. Башкыларын номчуп турар лекцияларын тематиказы хей яны. Ында педагогика дугайы, СЭП ТК-нын Пленумарынын, делегит байдалынын дугайы дээр өскө-даа дыма солун темалар бар.

«Совет өг-бүлө нандыг болур умурлугу?», «Кижинин чарагы чүдөл?», дээр чергелг лекциялар дыннакчыларын сеткил-сагымынча таарым-чу черинг амыралдындан алдыган чиктерилг болганы-биле кижилерге чидиг дээр, өвөдигилг болгашан. Ам үдө башкылар коллекти-ви сүт-бээрэн ферманын амыралдычыларын дараалашкан лекциялар-ны белектип турар.

В. ТРОФИМОВ.

Улуг-Хем район.

Чаа арга

Хун келген турум-на, эртем-тех-ника чаа ажилдышкынар төртүт-түп, совет кижинин амыралдында кандыг болушкуннар болбас дээрл. Спорттун, уран чүүлдүг болгаш эр-тем-техниканын чаа-чаа чедиринге каныг арга-биле чедирер? Эң-не болуун арга — солун, сеткүү, жур-налдар болгаш радио. Олар канды-даа кижинин хун бүрүл чарылбас өнүктүр.

СЭП-нин Чоон-Хемчик райому-нун пропаганда болгаш агитация кидини база бир идегелдиг дуалак-чыны тыпкан. Чааана хоорайда бу-дүрүлгө, школа болгаш албан черле-ринин төлөөлөкчилеринден тургус-туган чаа журналы болуун ажил-дын эгелей берген.

Аас журналынын редколлегия ууртукчузуна Чаааанын № 1 школарынын башкызы, Улан-Удэнин култура институту бот-өөрөдиге-биле өөренип турар Лариса Кан-оол сонгуттурган.

Аас журналы бистин номчуп тур-арымыс «Смена», «Огонек» дээр ыш-каш журналдарымыс-биле дөмей.

Т. МОНГУШ.

Күш-ажылга материалдыг болгаш моральдыг идиг берилишкенин

Социалист тургузуга алыс бу-дүндүн тура бот шынарлыг бүгү күштерин иденейткө чедирини-нин коммунист ниятилерин тургу-зушкуну негеп турар. Партиянын болгаш совет улустун кол экономик-тиг соругалын шиптирлеринче — коммунисттин материал-техниктиг баазанын тургузарынче ажилчы чо-нарны организастаар чорук масса-ларын революстуг антузанын ниятилер бүдүрүлгенин хөгжүл-диге бүгү ажил-ишчилерин мате-риалдыг сонугураалын принципни амыралдага чайгыш чокка бот-таандыры-биле дүштүргөндө, чүгө ол байдалдары эң дээр түнел-дерин берип турар.

СЭП-нин Программасында чугаа-лап турары болза: «Коммунизм тур-гузушкунуң чорудулгазында ажил-агы ууртуулганы бүдүрүл-гени эң бекке көргүзүлгенин мате-риал болгаш мораль талазы-биле идиг берилишкенин даянган тур-рар. Күш-ажылга материал болгаш мораль талазы-биле идиг берилиш-кенин шын агуштурар — комму-низм дээр демиселе улуг тургузу-чу күш».

СОЦИАЛИСТИК ТУРГУЗУТ күш-ажылга кижилерин үз-ел-бодаларына, күш-ажылды оларнын

канчаар көөргө, бир-тээ оон үр-түндөгү ажилчы чоннарын бот-тарыга чедиритип болуп турар төлө-дө, ханы иргилден болдуруп турар. Олар малчүкчүлөргө өвөс, а бот-тарына, боттарынын ниятилеринге ажилдап турарын медеп билди чор-уу күш-ажылчы антузанын, чаар-тымыч чорукту, чогатчылык инни-циативаны, массалыг чарышты төртүт-түп турар.

Ынчалза-даа коммунизм тургу-зушкуну масаларын чүгө күш-ажылчы антузанын даяннып тур-рар өвөс. Бо күш чеже-даа уугу бол-зажок, ол чаксаан четпес. Нияти-ледиги бүдүрүлгө күштерин хөгжү-дериңе ажилчы чоннарын мате-риалдыг сонугураалын бот хемчег-биле ажилдарынын эржөк чугула-зын барымдалап көөрү СЭП-нин Программасы негеп турар. Бо про-грамманың чүл болуун боттаныш-кынын СЭП ТК-нын март болгаш сентябрь (1965 чыл) Пленумары-нын шиптирлеринде тыпкан.

Күш-ажылды түнелдеринге ма-териал талазы-биле сонугулаа — социализм болгаш коммунизм тур-гузуп турар бүгү чүрттарга дүртм баураа болуп ийги чүл-дүр. Күш-ажылдын түнелдерин биле ажил-дакчыларын материалдыг болгаш културдуг хергелдерин ханды-

ларынын хире-чегезинин аразында харылааган, боттут, эржөк чугула харылааны болгаш хамаарылгалы материал талазы-биле сонугураал илергелер турар. Ол харылааа бот-тут чүл-дүр: социалист үе-чала-да бүдүрүлгө күштерин хөгжүл-дериңи деңгелде баураа ху-мураына продукттарын электичи-лин хандырынга четпес, а күш-ажыл болза ниятилерин бүгү кежи-гунеринин бири амыралчы те-регелди ам-даа болбазы-биле, тө-дөвирге санажылга чокка ниятинге ажилдыг кылды ажилдарында ам-даа чачыкпааны-биле ол харылааа немеркелген.

Моон-биле кады материал талазы-биле сонугураал социализмни сон-угулазы-биле ниятилеринг кижиги-нин хандырынг эржөкчүлүгү амырал-чылары-биле шүт холбаалы. Чо-гул-на харын материал талазы-биле сонугураал уугу чоңун амыралдыг баазанын бот-боттарында кижилерин бүгү талазы саймаларын ханды-раары берип турар.

Оон-он миллион кижилерин комму-низмге «шүт антузанын-биле эвөс, э-улуг революциянын төртүтүн эту-гизманын дуазы-биле, бодуңу эрге-ажыгынга, бодуңу сонугураалыга, ажил-агынын бот соулга-чарыла-гы болур чоругуна» үндөйлөзүш,

мирип болур деп, В. И. Ленин өөдип чораян. (Чогаалдары, 5-ки үндүргүзгө, т. 44, арын 151).

Бистин байдалдарында күш-ажылга материал талазы-биле идиг берилишкенин чаа, социалист ут-ка-шынар-биле долдурун болгаш буржуа индивидуализм-биле, байы-рынче чүткүл-биле чүдөдөп дөмей-лериңи чүзү-даа чок. Социализм үе-зинде материалдыг сонугураал кижиги кижжи мөлчүр чорук-биле, ындыг болганда, кижини ниятилерге, кижилерин бот-боттарынга өжөөнөш-көк уугу тургузар чорук-биле хол-башпаан.

Социализм өңү биле күш-ажылды каттыштырып турар. Оон түнел-динде ниятилер, коллектив болгаш хуузуун материалдыг эрге-ажы-нын чангыс ай болурунга таарым-чалыг байдалдар тургустунуп турар. Ажылчы чоннарын хуузуна мате-риалдыг сонугураалы ниятилеринг ба-зугу күштерин хөгжүлдерге ба-за сонугураал-дыр. Бүдүрүлгө күш-теринг баазанын үндөйлөш, кы-зы-биле каражыл кылдыр админи-стративтиг аргаларын ол уугуру-лаа коллоп турары болур. Бүдүрүл-гелерде бот-ортуга-чарылгалыг болур чорук иткыргалында бау барымза-лаан иштин-бүдүштүгү болуп турар; ажил-агынын ажил-чоругулаага бу-дүрүлгелерин эргелери кызыгар-

дан социализм үезинде материалдыг сонугураалдын үндөин ычталы ол.

СОЦИАЛИЗМ ҮЕЗИНДЕ мате-риалдыг сонугураалды күш-ажыл төдөвиринин, шанаалдыг яны-бүрү кижилерин, ажил-агынын бот-ортуга-чарылгалыг болур чоругу болгаш материал талазы-биле ша-нап дөктөрүнүн өскө-даа хевирле-рин кирип турар идиг берилиш-кенин системанын дуазы-биле бот-тандырып турар.

Ленинни угаанышкынын уду-тулга болдурбушан, Коммунист партия экономиктиг быраларын, бот-тарынын ажил-чорудулганын түн-елдеринге ажилчы чоннарын ма-териал талазы-биле сонугураалын долу ажилдарына үндөйлөш, уугу ажил-агынын ууртуулганы саймаларындайдып турар.

СЭП ТК-нын сентябрь Плену-мун докталында бизнести болза: «Улутуну ууртуп турарында уугу четпес чүе болза, экономика та-лазы-биле каражыл кылдыр админи-стративтиг аргаларын ол уугуру-лаа коллоп турары болур. Бүдүрүл-гелерде бот-ортуга-чарылгалыг болур чорук иткыргалында бау барымза-лаан иштин-бүдүштүгү болуп турар; ажил-агынын ажил-чоругулаага бу-дүрүлгелерин эргелери кызыгар-

латтыган... Улутунуң ажилдак-чыларын материал талазы-биле де-ткуп шамаарынын системасын бу-дүрүлгелерин ажилчынын нияти түн-елдеринг экижиринге, бүдүрүл-генин ортугалыг болур чоругун де-нелин бедиринге болгаш улутунуң продукциянын шынарын экижир-динге ажилдакчыларын кошка-биле сонугураалып турар.

Улутуну улам ылай хөгжүдөр болгаш ниятилер бүдүрүлгенин ажилчынын бедире, техниктиг деп-сийлени дүргөдөр, национал ор-галын өзүлгенин темпелерин көп-дөдөр болгаш анаа үндөйлөш, совет улустун чаагай чоругу улам ылай көдөрүр соруга-биле, СЭП ТК-нын Пленуму планнаашкынын арга-ме-тодтарын экижирин, бүдүрүлгенин экономиктиг идиг берилишкени күштөдирин, бүдүрүлгелерин ажилчы экижиринге ажил-ишчи бурунунуң материал талазы-биле сонугураалын бедирин шиптир-лаан.

Ынчалза-даа ажилдакчыларын сонугураалы каяп оларын ажил төдөвирининг ээсэн кезин коллек-тивин нияти-биле күш-ажылдын түнелдеринден хамаарыштыр тур-гала, чүгө ыччаарга көлдүрүп болур. Чүгө ол таварылга ажил-ишчи буруу оон ажил төдөвирин

нин хемчээли чүгө оон болуун күш-ажылдын чарыдаларында өвөс, харын база бүдүрүлгенин ажил-чорудулганын нияти түн-елдеринг хамаарып деп чүвени билип болур. Ажилдакчыларын күш-ажылдын төдөвирин болгаш материал талазы-биле деткуп ша-наарын ажил төдөвиринин фонду-зуңдан болгаш арыг орулганын кү-селенден үндүрүп баарын хужу-раа бо. СЭП ТК-нын сентябрь Пленумун шиптирлерин баураа материал талазы-биле идиг берилиш-кенинги кирип турар чаа прин-ципалдыг чүдүлдерин уугуру-даа ында.

Бүгү улутун бүдүрүлгелерге ап турар арыг орулгалап шиптирлиг тур-гаш, амыралдычыларын материал та-лазы-биле деткуп шамаарынын фондузун тургузар. Ол шиптир-лерин хемчээлиг продукцияны сайгар-аарын хемчээлиг өзүлгенин ажил-ишчи арыг орулганын өзүлгенин болгаш бүдүрүлгенин ортугалыг бо-лур чоругун деңгелден хамаар-ыштыр докталдыр уугурул. Моон-биле кады, планга көрдүнгө көр-гүзүлгенин экижигити дээр арыг орулгалап шиптирлерин хемчээл-дерин планын сап талазы-биле ажил күөсөткенинге болаарга оортан эң бекке кылдыр докталдыр. Ол чо-

КОЛ ЧҮҮЛ—АЖЫГЛАЛГА КИИРЕРИ

Бистин хоораймыс чыл-чылы-биле өзүп, улам экижи турар. Чурттагынын хой кыт бажынардыг кварталдары немешпашаан. Хоорайны чурттагы чонунуң коммунал хандырылганын суг дамчылыгынын болгаш канализациянын ролу конгуч улуг. Бо талазы-биле байлал бистин Кызыл хоорайда кындыг болуп турарыл?

Маңаа чамдык саньярны көргүзгөндө, хары аңаа бидилге бээр. Суг дамчылыгынын Кызылда кылдып алынганын бээр 7 километрин кылыр турган болза, амга чедир чүгө 2,9 километрин ажыгала киирген. Бо талазы-биле 1965 чылда 61 муң рубльди дөвөлгөн турда, үш квартал иштинде оң чүгө 29 муң рубльди шигээдип алган. А канализация талазы-биле 144,2 муң рубльдин база чүгө 59 муң рубльди квартал иштинде шигээткен. 1965 чылда канализация талазы-биле чыгыш метрин-даа ажыгала киирини шыдааган.

Ынчаарга Кызылдың чамдык черлеринде суг дамчылыгынын нити туура кыдыр чурт турарыл? Бо талазы-биле «Кызыл туугун» туугуларын четпес ажылдааннар. Чажээ, суг дам-

чыдылганын туугуну шынары эки, техника талазы-биле негелдерини шыгыны сагаан турар ужуруг турбурже, Интернационал кудумчузуна 1057 погон метр хоораздарын чер иштинде салып хемгени багай, ында кудуктар кылдынмаан. Хоораздарын соок-тай камгалап кылганы база багай, туугуларуулаан черлеринде чедиптир дүзүзүлгүлүк чедер база бар деп чигинип туруп келген, ону толугай хынааш, эдер хемчеглер алдынмай турар.

1962 чылда Оон Күрседи кудумчузунга хоораздарын техника талазы-биле негелдерге дүшүрт кылбаан. Ында хоораздарын далай урулундун камгалааны чогулчалыг эвес. Кудуктар кылдынмаан, арматура салдынмаан. Хову, Енисей, Пушкин кудумчуларда салган хоораздар ам-даа далай чыткылар.

Иштинде биле алгыра, ол кудумчуларда 5286 метр хооразын салган болза-даа, ону мыңага чедир ажыгала киирбөөн. Хоорайны чонунга, бүдүрүлгө-

лерге сугун негелдеш улам ула-гай турар болгай. Ылангы №1 болган 2 автожыл-агыларга, Коммунал ажил-агый министрствозуну автожыл-агы-ынага, №5 чунар бажында, «Сельхозтехника» каттыжыш-кынынга, харылаа автожыл-агынынга, республикоозка, аш-кем комбинатында болгаш өске-даа черлерге сугун негелдеш ула-гай, оларын бүдүрүлгөч хер-рөөгө, өртөн камгалаанынга суг онза чүгүл.

Оон-биле кады агып чыдар сугдарын кирелдирбес дугайында ССР-нин Министрлер Чөвүленини Тыва АССР-ге хамаарыштыр доктаалы база күөсетинмей турар. Улуг-Хемге агып кирип чы-дар үш хирлиг суг хоорайда бар, олар хемни кирелдирип турар. Чижээлээр, ээт комбинатынын сугу алыны. Ында хонукта-ла 300 кубометр сугу чарыгдал турар, ол суг хан, чин болгаш өске-даа чүдүлгө-биле кирелдеш, Улуг-Хемге агып кирип чыдар. Кызылдың пиво болгаш хлеб за-

водтары база сугу арыглайын. Улуг-Хемге кирип турарлар. Хоорайны канализациянын сугун суг сорууларынын кол станицияны арыгдал аштар ужу-руг, ыңчаарга ол станицияны туугу шага-ла эгелзэн болгаш 1963 чылда-ла доостур ужуруг турган болза-даа, ол тууг ам-даа доозулбаан, ону доозарынын ху-сазы каш удаа сонгаарлаттын-нып келген. Сөөлү үдө Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлени-ни доктаалын баугаар станициянын туугун бо чылдын июль 1-де доозарын «Тыва туугу» трезинге дааскан турган, ындыг болза-даа ол доктаал күөсетин-мей артык.

Суг дамчылыгынын болгаш канализация талазы-биле ажы-ларын мындыг четпес чоруп ту-рарынын кол чылдагыны ажы-дыр организастарынын багайын-да болуп турар. Ажылчынарны, инженер-техниктиг ажылдакчы-ларын «Тыва туугу» трезини удуруткучулары, ында партия болгаш профвизел организация-

лары боттуу-биле эвеледеп шы-даайн турар. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүленини капи-таал тууг кылдын болгаш тууг банкызы бо талазы-биле кон-роль кылбайн турар. Чижээлээр, хоораздарын хемер тала-зы-биле үрей кылмышынар болулап турда-ла, банк ол дөш штрафтар эргезин ажыглайын келген.

Өске бир четпес чүве — ту-дугуларын чүгө нити про-дукция бүдүр планын күөседи деп кызыткан, чогу суг дамчы-лыгынын база канализация-нын ол-бо черин ажыгала кии-рер дөш оралашпайн турарын-да. Харын моңа ужурунда хой километр черде хөп каан хоор-аздар ажыглаттынмай чыткы-лар олар-ду. Туугулар, олар-нын удуруткучулары СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунуң шит-пири амыралга боттандыр талазы-биле шыгыны ажылаары негетинип турар, ол шитпириде ылагыла тууг объектилерин үр-бүдүрбайн ажыгала киирерин-

че улуг кичээгейн салырын негеп турар болгай. Суг дамчы-лыгынын болгаш канализацияны дүрген, шынарыг кылдыр кылы-рынга акша-хөргөң-дээ, чогуур механизмдер-дээ бар. Хамык ужу — ажыды организаста-рында.

Белир үени ап көөр болза, Кызылдан алгыда Чадана бол-гаш Туран хоорайларга база 1967 чылда суг дамчылыгынын ту-дун эгелээр деп турар болгай. Тандынын Бай-Хаакта суг дам-чылыгынын бирги эгелзэн ам тудун дооскан, ону хүлээп алыр деп турар.

Ынчаарга Кызыл хоорайны талазы-биле келир чылын бистин мурунуста кындыг сорулгалар туруп турарыл? Ол болза ам са-лып, хөмгүлз каан суг дамчы-лыгынын ажыгала киирер болгаш чаа 3,5 километр суг дамчылыгынын — оң хоораз-дарын хөп, ажыгала киирер болур. Ынчангаш бо сорулга дөвөлгөн 128 муң рубльди бү-рүлү-биле шигээдип ажылаар.

А канализация талазы-биле 2,4 километрин ажыгала киирер болгаш 108 муң рубльди шиг-гээдип алыр ужуруг.

Ынчангаш Оон Күрседи, Пуш-кин, Интернационал болгаш Улет-пур кудумчуларында суг дамчы-лыгынын дүрген ажыгала кии-рери — бо хунерин бир да-йынчы сорулга. Оон-биле калы канализация талазы-биле кол сорулга станицияны бол-гаш анаа хамаарышкан өске-даа туугларын ажыгала киирер. Бай-Хаак сугура 3 километр суг дамчылыгынын туткан турар. Бо бугу сорулгаларын күөседи — чонга туугуларын улуг бээр ол болур.

Ылангы СЭКП-ниң ам болур ХХП стезиянын ажыгынар хунерге чедир суг дамчылыгы-ныг болгаш канализация туугунуң талазы-биле шитпириг ил хемчеглерин алган турар — туугуларын хүндүлүг хү-лээлгезин ол болур. Бо талазы-биле ында хамаарышкан партия болгаш профвизел организация-лар боттарынын организастыг ажылын белик дөвөлгө тургуа-ры негетинип турар.

А. НОБЯКОВ, Суг-канализация эргелдеш кол инженер.

МАЛЧЫННАР ДУГАЙЫНДА САГЫШ САЛЫШКЫН

Малчынарнын культура-амы-рал хандырылганын улам ылай эки-жер хемчеглер дугайында СЭКП обкомунуң V пленумунуң доктаалын амыралга боттандыр талазы-биле Барыш-Хемчиктин партия органи-зацияларын элзэн ажыларын кылган. «Болшевик» кедээ ажил-агый артил (даргаз А. Шаалы, партия органи-зациянын секретары С. Очур) бүдүн чартык чыл дур-гузунда бот-оруга-чарыгалыг 2 хойжу бригадаларын төптөрине чурттаганын, культура-амырал-дыг болгаш бүдүрүлгенин туугла-рын кылдып, ажыгала киирген. Чурттага бажынарнында болгаш сакман аргызы-биле хураганар до-руктуруп турар хой кажааларында электир чартыктын хып турар. Кол-хотун малчынарнын турум кыш-таларында чагайыды кылган чы-лыг чурттага бажынарнын туткан.

«Барлык» совхозтун Бижиктин-Хал, Аксы-Барлык, «Шекпээр» сов-хозтун Бужурлук-Мажалык, Суг-Ка-жаа суг-баран фермаларында чур-талганын болгаш культура-амы-ралдыг туугулары чыл келген ту-дун-на көвүдөн турар.

Ыраккы одаларда малчынарнын культура-амырал хандырылганын эки-жер сорулга-биле, СЭКП райкомунуң бирозунуң доктаалын баугаар, айда ийи удаа агиткул-тигдалар үнүшкүн кылдып турар-лар.

Агиткултигдаларынн составында пропаганда ишчилерин, ветеринария ажылдакчыларын бы-жылган. Оон аягыда районун 5 автолакаларын график баугаар, бот-тарынга быжылган малчынарнын аалдарында барып, үлүтүрүн, аш-кемин болгаш культураның барынаарын салдып турар. Шааладыг ышкы, ыраккы

одаларда малчынар шай, таакпы, оттуг-мыш болгаш хергелдеш өс-ке-даа бараанарын салып алыр дөш, колхоттар, совхозтар сугу-рынга, район төвүчө, Ак-Товурак хоорайге чорук кылдып, кыжын, чалын ажыларын чарыгары ам чайгалтыган.

Райкомунуң айттышкыны-биле чо-рудуп турар агиткултигдаларынн ажылынын ужу-дузунда мал-чынар эки билин, ону улуу-биле үнелеп турар. Ындыг турбурже, ажыл-агыйларын болгаш район тө-вүчө албан, организация черлериниң чамдык удуруткучулары бо ажылы чедир үнелесип турары хомудангыр.

Бо дугайында толугай чижетин декабрь 9-та болган таварыгдалан көрүп болур. Ол хун агиткултиг-дала-биле ыраккы одаларда мал-чынар чорук чуртун пропаганда, эки-жер болгаш ветеринария ажыл-дакчылары эргетинин 9 шакта рай-комунуң хурадалар алынга чыгып келгенер. Ол үдө райком чангыа чангыс-даа чик автомашына кел-бөөн.

Райкомунуң пропаганда болгаш агитация кылдынын эргелдешти-риш Д. Оон-ол автомашыналар элзэ, албан, организация черле-риниң удуруткучуларынга үзгелтиш-кин чокка телефоннап эгелзэн. Авто-машыналар удуруткучуларын чам-дыктары командировкалап чоруй барган, а эскерли машина чоруйн бээрин туттуккан болган. Телефонга шугаагып турда-ла 10 шак ашкан.

— Аар аарыг кижилерин каа-лап келдире, кыжы хун дургуу бо кыска болгай, автомашыналар чогуу келир бе, азы келбес бе, тарап ча-нар бис бе? — деп, эки-жер чөптү-биле негеп берген. Оолаан болжож, райкомун, колхотун-даа, колхотчуларын хуу-да малы чирин чип, чивезин саза басып, төтөгөлдү турар. Мону көргөн кижилер сагыш аа-рып, бо талазы-биле дарыг хемчег алып дугайында колхоз баштаар че-ринден негеле кылдыга, тоомчага алыр турар. Оон ылай колхотун Сарыг-Хал суг-баран фермазынга ол черлерден

райкулкомунуң, кедээ ажил-агый эр-гелдешти, «Сельхозтехника» сал-бырынын, «Барлык» совхозтун чик автомашыналар челип келген. Оон-бээр «Барлык» совхозтун, «Шек-пээр» совхозтун Аягында малчы-нар чангыа баар агиткултигдалар чоруткан.

Ол хун пропагандистерин кол сорулга болза: СЭКП ТК-нын де-кабрь Пленумунуң материалдарын малчынарга таныштырып болуп турган. «Шекпээр» совхозтун Де-терин, Биче-Тей салбырларынн малчынарны баар пропаганда-стерин, эки-жерин автомашыналар-ды хандыраан ужурунда, хүн-дүсүнүн 12 шак чедир манааш, та-рал чанганнар.

Оон чылдагыны чү? «Шекпээр» совхозтун директору эш Колбо ма-шина чоруйр бооп, райком ажыл-дакчыларыга хоозун аазаалык кылгаш, оозун күөсептэн. «Ытган эрттир» деп улустун үдөгөр сөз бар. Ол ышкыш ажил-агый кон-торазы төрмөзү үредик чүкк маши-назы чоруткан.

СЭКП райкомунуң бирозунуң до-ктаалын баугаар агиткултигдаларын чик автомашыналар-биле хандыраан хүлээлгелер суг ажил-агый эргел-ди, прокуратура бидинмес чылда-гаанар-биле машиналарын чорут-паан. Моңа түнелдеш «Шекпээр» совхозтун малчынарныг агит-култигдаларын үнүшкүн үзү-ген.

Партия райком агиткултигдаларынн ажылын моон сонгаар уламчылап, оон шынары эки-жер төлөздө, ол бригадаларын органи-заптан үндүргенге, ылагыла ав-тотранспорт-биле хандыраанын кич-ээгей салыры чүгүл.

Т. ТАЛГАНЧИН, «Шынын» тускай корр.

руж белик планын оонааларга болгаш бүдүрүлгенин ажыктын улуг-биле бедилеринге ажылаачы-ларын сонугураалын тургузар апар. Материал талазы-биле дөш шак-наарынн фондузунга арыг орууга-да шилчигелдерин эргези үенин дургузунда ажилдыг түнелдерин барылаалат тургаш, квартал са-ныкка чорулар.

Арыг орууга болгаш продукцияны сайгар талазы-биле планын оонааларын долдур болгаш ажы-р күөседи турар бүдүрүлгелер эр таарымчалыг байдаларга турар апар. Ындыг бүдүрүлгелерге мате-риал талазы-биле дөш шакнаары-нын фондузунге негеле шилчиге-лерин доктаалып турар. Бир эвес бүдүрүлгелер арыг орууга болгаш про-дукцияны сайгарынын оонаалары-нын доктаалыгн омонеклауларын баугаар күөсетпес болза, материал талазы-биле дөш шакнаарынын фондузунга киирер шилчигелер эвээжээр.

Материал талазы-биле дөш шак-наарынн фондузун ажилчыларын, удуруткучу, инженер-техниктиг ажылдакчыларын болгаш албан-дакчыларын шааннаарыга ажыла-рын көрүп турар. Оон аягыда онза чүгүл бүдүрүлгө оонааларын күө-седиригге шыгараан ажылдакчы-ларын бир удаа шааннаарыга, эр-кен чылда бүдүрүлгенин ажил-чо-руулганын нити түнелдерин дөш шакнап дөшкериинге үнөр аш-ха-рөгелдерин база ол фондузун үндүрер. Заводтарга болгаш фабрикаларга

социал-культура хемчеглериниң болгаш чурттага туугунуң фондузун база тургузуп турар. Ол фондузун акша-хөргөңлерин чурттага ба-жынарнын туугуна (ол сорулга-га үндүрүп берип турар төптүктен хөргөңлеринден дашкаар), уруугар ал-бан черлеринин, пионер лагерлериниң, дыштанылга бажынарнын болгаш санаторийлерин туугуна болгаш ажалда дөшкелге база өс-ке-даа социал-культура хергелде-ринге чарыгал турар.

Ындыг болганда, бүдүрүлгө дээр-е ажылаан тууг-на, ажылаачылар-нын ажил телевиин бедилеринге-даа, ажылаачыларын чурттага амыралга байдаларын эки-жеринге-лаа база культура болгаш калык-шылда хемчеглерин чорударында-даа оон аргалары улам улуг болган турар.

СОЦИАЛИСТИК НИТИЛЕДЕ Күш-ажылга материал болгаш мораль талазы-биле илг бер-ишкенин алыс бүдүрүлгө турда дүшүртүп турар. Бис ботуустун ажил-агыйынысты «хууну эрге-ажынын» база бот-оруга-чары-га болгаш арыг орууга, бот-үне болгаш өртөк ышкыш ындыг кате-горияларын дуззы-биле «көдүр» ужурга бисти таварышкан дээр чү-вези, ыңчаарга Совет Эвилелинде иделег күзүл, бодалар аткаары планче чайгалтыган дээр чүвези даштыкка бистин дайынчыларын ам чүлүрүп турарлар. Ол шын эвес. Бүдүрүлгенин чексеп-херекелдерин-ге нити өнүчүп берип ту-

рар материал болгаш мораль тала-зы-биле илг беринишкенин бот-боттарынын аразында ханы харылааны билди алып арга-шынек чок азы ону билип аларын күзөөс чорукту ындыг ынаалыг балыкташ-кынар чажырып турар.

Нитиледе күш-ажылын бүдү-рүлгөчүлгө экономиктиг илг бер-ишкенин ленинч партиянын улагынышкыны социалистиг чарыш-тын чорудулазында материал бол-гаш мораль талазы-биле илг бер-ишкенин шугут каттыжарына эң таарымчалыг байдаларын тур-гузуп турар. Элзэн бүдүрүлгелер СЭКП-ниң ХХП стезияныг алаар болдугар чарышка белин прокурия-нын техниктиг контроль кылдынын контроль чокка дүжар дөш ышкыш эгелзешкин улам калбарып турар. Белик шынарыг продукцияны бүдү-рүп, ону техниктиг контроль кыл-дынын хынаалыг чокка дүжар тур-рар мурунчагы ажылдакчылар бот-тарынын демек-таямазын базар эр-гени тышсып турар. Ол дээрге мораль талазы-биле ажыктыг шаңнал дет-кишкенин-дир.

Коммунист тургузушкунун үеинде күш-ажылга мораль талазы-биле илг беринишкенин, челип алдынган түнелдерин хой-нитинин хүлээп көрүлүп ужу-дузунда, нити улустун херээ дөш киж бү-рүз харысалаанын болза чорук-тун өзүп турарын ол бүгү көрүлүп турар-ды. Моңа-биле холбаштыр күш-ажылын түнелдеринге ажил-дакчыларын мораль талазы-биле

ДАШТЫКЫДА

Япон солуннар редакцияларының айтырыгларына

Ю. Цеденбалдын харылары

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Моңа Арат Республиканың үшкү беш чыл пла-нынын сөөлүг чымы — 1965 чылда чурттуң үзүлүр продукциянын нити хемчөөл 1960 чылда дөшкө-р 1,6 катан көвүдөр — деп, «Токио Симбу» болгаш өске-даа япон сол-луннар редакцияларының айтыр-галары хары кылдыр МАР-ның Министрлер Чөвүлениниң дар-газы Ю. Цеденбал медегелз. Беш чылдыг дургузунда Моңола 90 хире үлүтүр бүдүрүлгелерин болгаш хетерин туткан болгаш ажыгала киирген дээрин Ю. Цеденбалдын «Уни» солууда парлаан харыла-рында демдөгөн. Ол-ла үениң дургузунда чуртга тарылга шолу 1,8 катан, а таралын нити чыл-дагы — 1,5 катан көвүдөн.

Амгы үдө ажылдап кылдып турар дөшкү беш чыл планынын төлөв-дөлдө улус ажил-агый хөжүдө-линин улам белик темпелер-биле өзөрүн көрүп турар деп, Ю. Цеден-

бал уламчылаан. Ол планын күө-сетинин түнелдеш Моңа Арат Республиканың индустриал-агарын чурт болууларынын хергезин чаа улуг баам кылдыган турар.

Моңолуң өске чурттар-биле хары-лааларынын дугайында айтыр-галарга харылап тургаш, барык бе-жен чыгып дургузунда МАР-ның болгаш Совет Эвилелиниң аразыга эң-не сырый харылаалар болгаш бүгү талазын кады ажилдакчыла-ры хөжүп турар деп, Ю. Цеденбал демдөгөн. Бистик экономика-ныг болгаш культуравыстыг хөжү-дөлдө совет улус улуг дуу-ламыны көрүлүп келген болгаш көрүлүп-даа турар. Хөгжүлгөниң капиталистиг чаданын чалыаш-кыш чүрүвүстүг феодализмден социализмге шилчирин аргамы хандыраан шилчиринг факторлар

ныг бирзэн ССР-ниң дууламын чурт-талыг дугайында айтыргалар харылап тургаш, Моңа били Япониянын аразында таарымчалыг харылааларын тургузары нити тур-тарын эрге-ажыгына таарып ийик. Били табылган болгаш улус-тарын айыл чок чоруйн камга-лаарын болгаш быжылаарын хергезин ол барап болуп ийик деп, Ю. Цеденбал чүгүлгөн.

Ийи чурттарын аразында хевр талазы-биле дайынч байлап турар чорукту конкатан, япон-моңа харылааларын таарыш-тырып шилчирлери болгаш дөшкү белин МАР-ның кааза 1957 чыл-да-ла илгерилз болгаш дээрин демдөгөн. Цеденбалды медегелз болза: «Бир эвес Япония бистик чуртуусу-биле таарымчалыг хары-лааларын туудуп, тургузарын күзээр болза, ол айтырыг чүгүлгөн хөжү-дөлдө бистик чаааыс белин».

Өске күрүнелерниң иштиги херектерин холгаарлаас

Бодунуң XX сессиязынын хагды-ларыга чедир үр эвес үе артыкан. Кол Асеамблея өске күрүнелерин иштин херектерин холгаарлаас дугайында, оларынн хамаарыш-чорун болгаш тускай догунааш-кынын камгалаар дугайында де-каларияны 109 бадлаашкыны-биле хү-лээп алган. Бадлаашкыны үеинде Фигис Англия далагалз. 56 афри-ка-лаш болгаш латин-америк чурттарынн база Югославиянын хире декларациянда чүгүлгөн турары болза, чангыс-даа күрүне өске күрүнелер иштиги болгаш даш-тык херектерин дөш азы до-рутан холгаарлаар эргези чок. Оон ужурунда чүгө чепсептиг холга-арлаашкыны эвес, харын база хол-гаарлаашкыны өске-даа бүгү хө-вөрлерин болгаш өске күрүнелер удуруткучуларынн аргамы-биле өскерттир, улаадырган чеп-септиг, хоралашкыны азы чурт-дө-шкө талазы-биле ажил-чоруду-галы организастаар, дашкаар, тур-гузар, акшаладырар, дөшкүр азы болдурар чоруктай. А ол ышкыш өске күрүнелер иштиги демсиди хол-гаарлаар чоруктай бүгү күрүнелер ойлалар ужуруг дээрин декларация оон ылай чүгүлгөн турар.

Улустун национал догунаашкы-нын кыагдары-биле күштерин ажылаар чорук, оларынн чарды-мас эргелерин болгаш холгаарлаш-пас чоруктуу принцип үрзөни бо-лур. Бир-тээ холгаарлаашкынын практикалык чүгө КНО-нун Уставын калды-даа хевр-биле үрзөн болур эвес, харын база дөшкөгөй тайбын болгаш айыл чок чорукту кы-жыгыга киирер байдалын тур-гузууларына чедир болганда, ол хүлээлгелерин шыгыны сагымыр тайбын кожа-хөбө догунаашкыны хандырааныг чүгүлгө негеле болур дээрин декларацияла де-мдөгөн.

ХАНОП. (СЭТА). Декабрь 22-де болук америк самолеттар Куан-талы мөжуну агаар дөшкөчтө шугу-рп кирген. Каш хонуктуң муру-нуда америк агентилерлер Уонг-бин одалга-биле ажылаар элек-тростанинын чыккаалар шугут үндүргөн дээр чүвени дынкаткан-да болза, ол самолеттар ул станицияны бомбалаар сорулга-биле шугу-рп кирген. Электростанинын кам-галакчылары самолеттарга уду-р күшүгү болуушкыны эгелзэн бол-гаш баштайгы даштаашкыны-биле бир америк самолетту аңдар ат-кан. Ол самолет хоорайдан ырак эвес черге дүшкөн. Америк само-леттар хунуң ийинг чартында Уонг-бинге база катан халдаашкыны кыл-ган.

Ол-ла шактарда оон өске болук самолеттар Хаймонг хоорайны чогууда чааагыг демир орук ко-ния бомбалаан. Вьетнам найы-смылдын чурттуң эң улуг далай-порту Хайфон-биле харылааштыр-ган орук ол көвүрүгү таварты эр-гези. Көвүрүгкө халдаашкыны үе-зинде база бир америк самолетту аңдар аткан.

Күрүне бүрүз өске күрүнелер-нин талазында кылды-даа хевр-биле холгаарлаашкыны чокка по-литиктиг, экономиктиг, социал болгаш культурут системаны шилчип алыр эргелз дээрин декларация бадм-тып турар.

Күрүне бүрүз бот шилчирлест-тирине болгаш хамаарышпас чо-рукка улаушарын болгаш нация-ларын эргезин хүндүлз көөр, ың-чангаш ол эргези хостуг болгаш даштаашкыны кылды-даа ымыш-кыны чокка база кижини эргеле-рин болгаш кол хосталдарын бу-рун сагымынга үлээлз болгаш бот-тандыр ужурут деп, декларацияла айттып турар. Оон ужурунда соок-ла ылаар чорукту болгаш колони-ализмин оон бүгү хеврлерин бот-төд өлөрдүшкүлери-биле бурун чайладырыг бүгү күрүнелер ду-лаакыр ужурут.

Ол-ла шактарда оон өске болук

«Амбигу» Парижте база бир француз хостуг театр болуп турар. Ону 1769 чылда туткан. Эрги бажык 1827 чылда өртөгөн. Оон дарааында театр Улуг сесерликтерге чааы-биле туткан. Ол театрга сурагыг артистер ойнап турган. Оон көрүкчүлөр алы Парижте эң чараш залдыр бирзэн. Ыңчалза-да бажык эргизире, оон спензиз бустун дү-жер четкен. Ону септириг элзэн каш миллион франк негетинип турар. Ол хире хой түнү театр болуп тып ап шыдаас, а театрыг дирек-ция кичээгейн көрүндүрерине каш чыл дургузунда орадыгын келген-даа болза, чачак ашша дөшкөчтө бербейн турар. Бажык ири бустур деп бары. Алаа шилчир удуруткучу соксаан.

ЧУРУКТА: Парижте «Амбигу» театрыг муруну талазы. ФОТО АФП — СЭТА-ным.

Олар совет эрге-чагырга дээш
демисежиң чораан

ШУУРГАННЫН ХҮННЕР

«Уруг болгаш чаңгы»

— Шуурган. Ол дээрге бойдустун база бир бүтүктү болушуну-ну-дур. Ол болууну орунуга турган бүтү-ле берге түздүрүм каарга чокка силдин, оожургадыл бербей туруп бээр. Адаа чүгө-өң-не күшүгү, быжыг, коргун билбес чүбөлөр дескежил шылаар. Ынчанга мээң чаш болгаш чалык чораан чыларын шак ын-дыг шуургангы хүннөр-биле, азы өскөөр чугаалаарга, революшчу көдүртүшкүнү чыларын-биле додунган турган. Орус эштерин дегинки-дузалаарга болгаш угаанын суртаалдары-биле агы демиселинин чидиг олууну хар-лазине киргемин ол. Мээң амы-дыралым дарлакчы аныгы көөр Хөөн чок кылдыр мени өөрткөй. Хөрөккө өжөөн долу, байларче чудурукту арып, чидиг бистиг бижикти дидим-биле тузуп алыр эргени кынал хувицаалдын баш-тыңнары — орус пролетариат болгаш партизандар менээ чедир-рип келгенер. Ынчанга дар-лакчыны базар, дарлакканын хостаар чаагай оруктун демисе-лин шилде алган мен. Ол дээрге революшчу шуургангы — күч-дүг болгаш шыныг шуургангы ору-дур — деп ханы бодал, чы-рыктыгың шырай-биле Степан Самбажапович чугаалай-дыр.

Оон олук-кудус чаткан, чы-лыг болгаш чырык, арыг-силит бичежкө бажыныын иштин сет-кил ханымын-биле аргыи кар-дүл, хоочун партизан, чоңун аас-кежин дээш коргун билбес демисел, шуургангы хүннөр-нүн дайычмын Степан Бучачун амыдыралын бижир-биле бедеткен олурганын ол. Чок, мээң орадажышкынын чыла-да болбас ышак өнүктүр. Чү-ге дээрге, оон амыдыралын, дай-ныч оруктарын моон мурун-ла номнардан болгаш танымал-ла каш катан номчуп, тандыжыл каалган болгай силер. Ынчанга силерге арык чүктөшкү болдур-базы-биле Степан Самбажапови-чинин амыдыралын бир тавар-ылган ламчыны көрейин.

— Чү деп чү дээр, мээң амы-дыралым, ылаңгыя Тывага куви-саалчы чыларын үзүндө, че-ченчиди чугаалаарга, ийн чидиг бижиктин аразына чүге тур-ган шаг-ла болгай. Аныгың дай-ны артында бижек туткан арып олуур. Чүгө чоңун эрге-

ажы дээр, оларын аас-кежи-тин амыдыралы, хосталгазы дээр боттарын бердиген, калыг-берге-ге кан дег дидиккан, демиселге дери бэзин төгүлбес, улустун маалырлары — уганын чырык, чүрө дидим кижилер шуурган-нын муруну олурунуга улуг де-нинин өлүм чок хараан уламчы-лап, Улуг-Хем дег узуу төтөс күш-биле тузучу чоруп турган үе ийин. Ол дээрге мээң тыва болгаш орус өнүктүрмн Адыг-Тузун Чүлүм, Кыргыс Табоа, Олар Са-рыг-оол, Донга Дамыччап, Дастан-оол, Брюков болгаш оон-да аскерлер-дир. Мен оларын аразына чоруп, Тывага совет эр-ге-чагырганы тургузарынга, оон

Саяа болгаш Танды-Уулань халыптан алган карангы дүмбей-ни орус чуртундан улуг шуурган аастыр шаап, чогуулангы чоор-ганын, чоңун кичи-бегин арыл-дыр үе шаап, чер-дээрин сирти-ледир сийгил-ле берген. Шуурган-дан олуткан, алаа чалаттыгын тыва арааттар тура халчып, эр-гил-ири дидимдерин коптара-лап, орунуга шаптык калып турган артыгы озынанын шир-бий шаап эгеденер. Оларын, орус болгаш тыва партизандар-нын аразына, хаваанга беш адыр чайнаа, эгинерин авы-шавый халып бистиг селеме, ка-ындылап адыр ланчың чүктөө, кара хүрөң савыла тон кеткен.

Шуурган. шуурган-ла. Шуугу. шыны шуурган-ла! Корчагинер демиселге Коргун чокка кярип турлар.

Чулуу каткан чүгө мышка Чуртталгадан эгиди бер! Кандаан хову, каткан хемин Каткы үлдүр тыгарымыт!

Чогуулангы алаагы Чолдуг ырга солуг каавыт! Чыгыс дүмбей чуртталганы Чырыктылай хүннедипит!

Тулушукун, ол дээрге кара-жа-когарал болгаш өлүм-чидим, тузуршукун болгаш хилинче-тешкини, ашгырышкын болгаш тилеке-дир. Демисел шөлүгө, шылаара халуге дег, тымыгыр арга, сагыгыр угаан дидим

генер болбазыкпе. Хап-сол, тел-шанчын турда, ала карак оду ки-заннар, баш ишти дуулар, сөөк кызыраар чүгө-ле болгай. Ол аар-берге шаажылаар та кандыг күштү чыдынын алгаш, шыда-жып эрткен киж и мен, киж кайгаар чүгө.

— А чогуу чүү ыныг күш силерни маалыршыпканы ол, ынчаш, Степан Самбажапович?

— Ынчан демиселдин чидини-ден, өжөөнүн күштүндө черде билбес мен. Ам бодал чоруту-рга революшчу тура-сору, чоңун менээ көргүскөн бедик идегил, улуг орус улусту маалырлыг демиселдеринин үдөгери, чы-гыс сөз-биле чугаалаарга, ленин-ки номинал болгаш ленинчи шы-дир ийин. Мезередин оскундур сол-сол, өгө аккелгенер. Даш-казы долу, дажаараан феодалар мени көргөп: «Шынап-ла кызыл орусчулукан-дыр силер ала, ал-дар! Ава кызыл мыгы чүгө аа?» дидик чаттыжып, мени артай ба-зып, кыраап турганнар болба-зыкпе. Баш көдүрткөр эвес: ийн холду, ийн бутту так кылдыр ту-зуп каапкан болгаш оларын, каргыштыг дайынынын, арыны ынчан көрүп четтикпаан мен. Чо-гуу кайны чүгө ийик, бирээни тура «12 адыр мыйгыгы сыны-биле ден үнелиг чүвени тузуп аккелгенер ол-дур, оолдар, эр хейлер!» дээр, шаанга кийр кат-тыр-катырып, уламчылай-дыр. — Хал-чинин аштап-аштап баз катан кызыл орусчулукуну!

Чок, мен дайынның аспаанга ыглаван, күдүк басып сөгүр-бег мен. Өжөөттинин мурунуга болуу канчаар тууарын мөө-дө башкы — орус эш-өөрүм өө-дө катан. Ону мен Ленинни но-миналдан билдир алган мен. Ын-чан мен хейде-ле дидим кызыр-нып, адыжым чыраа тузунуп чыткан мен. «Амызынча олар каттырар, адында бистер кат-тырар, күш эки, күш чарап каттырар» деп, Брикотту чуга-зын сактып чыттым. Ол ынчаар боттанган-даа. «Баткы бажы ха-лаптыг деп чүвени шак ол мугу-лай баштыг, муштап оруктуг фе-одалар көргөннөр-даа. Бистер ам кымдан-даа артык каткылыг, кымдан-даа артык өөрүшүлүг, баштыг ленинчи амыдырал-биле чурттап чор ышажымыс чүл. Ол-дур, демиселдин тилекези, дээш шыныг күштү!».

Шак ынчаар чүгө шуургандан төртүткөн, маалырыг демисел-дин олутка каннаган баштыг кор-чагинер чугаалап болур. Ол дээрге биске, бистин салгалары-мыска, өөрдигелит болгаш де-зекенчиг, мөңгөн-биле артар ли-риг төгүлөр — өлүм чок өвүр-хевирлер ышажыт!

О. СУВАНПИТ.

ЭКИ-ТУРАЧЫНЫН
АДЫ-БИЛЕ

Тыванын эки-турачылар от-ра-дынны дайынның, Ровно обла-ста Держино суурну немц эгел-чилерден хостары дээр тулушчу-кунда маалыры-биле өгөн чы-гыс чер чурттуу Байкара Сумба-жып Семең-оолдуг адын бажы-колчулар кажан-даа улгас. Олар-нын билдир дээр «Х Улуг ху-рда» холостугу Бай-Кол суурба Школа кудумчуну Б. С. Се-мең-оол аттыг кудумчу деп чаар-ты оларын Бай-Кол кедээ Со-веттин сессиязын шилтирээт.

Б. БАЖЫТ-ООЛ.

РСФСР-НИН ХҮНДУЛУГ ДОНОРУ

Ажылчын хоорай Ак-Доурак-тын донораларын кижилерин кадынга дузааларыга чаагай херээн чоокку эркен хүннерин барзында демделгел. «РСФСР-нин хүндулуг донору» деп хөрөк демдөөн донораларын хей бе-дээш тымыкан. Шанаттыр-ган-нын аразында Вера Суур, Ва-лентина Скобелкина, Галина Фи-липпова, Изabella Гривинская база аскерлер-да бар. Оларын киж бирүзү аар аарыга, кем-деп-көргөшкөөн таварышкан кижилерин кадынг камгала-рыга он-он литр ханын харам чокка бергенер.

Владимир НИКОЛАЕВ.
(ПЧА).

Олар чүс муң турган

Венгриянын Социалистг ажылчын партизанын ТК-зынын кежигүнү Геаа Ревес баштадыр венгр ажылчын шмчээшкыниин хоочун кижилери чокта ха Совет Эвлетинге чораан. Россияга Октябрь революциянын болгаш хамааты дайынның киржикчи-лер ол төлөөлөрүн составына чораан.

Октябрьдин 48 чыл оон совет кайгысалага байларал. Ленин-нин хоорайыга чораанын соонда венгр өнүктүр база бир дөт хоорайларга — Киевге, Куйбышевке, Новосибирске, Дюда-Рос-товка — барык чартык чүгө чыл мурунча совет кижилер-биле кады чаа амыдырал дээш демиселди чорудуп турганы, оларын чүрө-теринге эртин чертерге чорааннар.

Делегейин бирги дайынның үзүндө тузуган шериглер — чүс муң шеригер Ойгарынның хүннөрүндө тузучу, а оон соонда төрөөн чүртүгө чанарын-даа база дагы сонгаарлаткыш, Россияга ажылчыннарын болгаш таварышкыны эрге-чагыргазынын тилекези дээр хамааты дайынның фронтундарына тузуп тур-ганнар.

Оларын бирээни — эш Эмил Бако-биле оона чок танымкал мен.

БАШТАЙ РОССИЯ

Октябрь революциязынга Эмил Бако Ферганга (ыңчаа Ско-белев хоорайга) ужурашкан. Оон тилекези дээр ол алаа де-мисел турган. Оон соонда Кокада, Красноводе, Ташкент, Мос-ка... 1918 чылдан бээр коммунист... Кокадамын чогууда нефть-тыпаш черлеринге партом кежигүн, мектепн кежигүнү турган... Москвада Эмил Бако Муруу фронтунге Франскада чыла шаар дээр чурткан. Крымны хостал соонда, Крымны сак кылдынар эргелечки турган. Ынчан болган-даа мырмал чла-чаа ажылдарын кызыр ужур алаа таварып тургузаан...

ООН СООНДА ИСПАНИЯ...

— Эш Бако, төрөөн чуртунурага каш чыл чорбаан силер? — 31 чыл. 1915 чылда тузуган мен. 1946 чылда ана бердим. Россиянын соонда Испания. Ынчала-даа дораан эвес. Баштай дыка үр үде Венага, эмиринин аар-берге чыларын. Россияга хамааты дайынның дозуганын соонда венгр коммунистг пар-тияныг кыйгырын баурап Эмил Бако төрөөн чуртунге чоруп-кан. Ынчала-даа чүгө Венага четкен. «Чүгө дээрге хортчи раз-ведка бистеринг шүтүвүстү билдир деп, бистин эштерине чуга-лап турган. Оон ылай чоруттарынын аргам чок: кара бажың Ве-нага артан мен».

хартага дег доруун муңтан анык киж — Оуттук-Даштын хоула-рин олуктадыр чара халып, ойда-чикте дайынның огу-зунга хай шаап, төрөөн чо-нонун ажан-кызын негеп. Ча-Халдун болгаш Чалаанын да-гынын далаарал чок ажа халып, хөрөө чаттыла берген, көргөн ка-раа чидиг берген, ээрген эрес астеппи халып чоруп турган. Ол дээрге, чыгыс кижини эвес, бү-гү орус, тыва маалырларын өвүр-хевир, онзагай-демдээ, дай-нычы шыгалдары-дыр. Ол дээрге тыва корчагинер-дир.

халдашкын болгаш курдаар күш херек. Ол чокта тилеке болушмыс. Шак ол кыска үе-де болган болаларынын доза шаап, Степан Самбажапович чугаа-зын уламчылай берди.

— 1923 чылда мени Тыва Арат Республиканын баштайгы доктаамал отрядынын команди-ринге томуйлаан. 1924 чылда Хемчикке болган феодаларын тура талышкынын чыла шаар демиселге кириштим. Ынчан дайын-биле тулушукунга туз-турган мен. Мени тузуп алгаш, аштап бөрүлери аныг кырыгче салыпкан чүгө дег, үгел-де кел-

— Испанияда байдалы билгеш, ыңчаа база Венага турган мээң өнүктүр-биле кады 1937 чылда ол чуртче баарын шилтирелп ал-ган бис, алаа венгр батальону организастарыга киришкен мен деп, эш Бако чугаалаан.

Кайтамчыктыг венгр патриоттар Вера Кунун болгаш Мате Залканын шуут суруччуу Эмил Бако фашизмге удур баштайгы демиселдерин камгалап кирген. Ол Харам хемге, Гадала-Хара адаанга дайындажып чоруп турган. 1939 чылда республиканы ар-мияны артыкнары-биле кады Каталониядан аткаарлаан. Оон соонда албадал-хилинчек лагеринге хоругдаткан...

ОЛ ХҮННУ УТТУР АРГАЗЫ ЧОК

База катан Венгрия, 1946 чылдын январь 23. Ол хүнну уттур ар-гаам чок. Төрөөн чурт! «31 чыл эртен соонда база дагы төрөөн черинде!» Оон хосталгазы дээр, оон аас-кежин дээр Россиянын хоуларынга болгаш Испаниянын дагырга ол дайындажып чо-руп турган, Франциянын болгаш Алжирин албадал лагерлеринге барык чед чыл хилинчек-чогуулаын туруштуг шыдап эркен. Эмил Бако боштук № 522946 партбилдин менээ көргүскөн.

1918 чылдан бээр партия кежигүнү.

— Ам чүгө кылы турар силер?

— Пейсала мен. ыңчала-даа партия ажылын чорудуп тур мен.

«ЭШ» ДЕП КАПГАМЧЫКТЫГ СӨС

Интернационалисттер. Эштер. Ол сөстөр делегейин бүгү ды-лардыга чагылаан турар. Уез талаш-бас суручулар, боод-чесек талазы-биле эштер болуп алган, олар болууну улушуну, бүгү улустарын хосталганы, аас-кежин дээр тузуп турган. Бистин эң-не чырыктыгы байыраалымыс — Октябрьдин байыр-алын камгалап аларда, олар бистерге, совет кижилерге дузаалай. Олар аар-берге шыгалдарын тузуп эркен, олар демиселге эң-не чок эштерин чидирген, ыңчала-даа ол бүгүнү ишти тиле-ке дээр кылып турганнар.

Чаа иштиндезин төртүтүшкүнү беген эес болган. Ботта-рынны амы-чым харамчылмай, ол делегейин тилекези дээр тулушч турган кижилер чоңун өөрүп четтирген сакыш-бодалы-дан каян-даа арып чыкпес. Венгр амы-дучмаларын чедирген дузаын совет кижилер каян-даа улгас!

Владимир НИКОЛАЕВ.
(ПЧА).

АРЫГ-ШЕВЕР — КАДЫКШЫЛЫН ҮНДЕЗИНИ

Республиканын кадык камга-лап болгаш чырылышкын мини-стерстволары школаларын эми-санитар хандырылганын хынал көргөн. Өөреникчилерин болгаш ада-нелерин ортуунда санитар-гигиена билдирелени пропаган-дазы багай бооп турар.

Аарыг уругларын тускайлап чыттырар изоляторлар чамык интернаттарда чок. Оон туржук саван, чымыг суг, тазарт чок бооп турар. Дүрген интернаттада бут чур тазарт чок. Таргап ин-тернаттада уруглар буттарын шүтү чангыс кирдиг тазта чүп турар. Дүрген болгаш Бай-Хаак школаларынын интернаттарында орун салыр шөл четчир хирезин-ле-ле, бир орунда-ла ийн киж узуп турар. Бо-ла интернаттарда иштики лепти солудайн турар.

Дыка хей интернаттарда, ылаңгыя Туранин № 2, Шуй, Тээли, Кызыл-Дог, Бай-Тал шко-лаларында тумбоцклар, шка-фтар, столдар чедипезинден өө-реникчилер ном хөрөкелерин бол-гаш лаштыкы хептерин сырткы, матрац алаанга шыгжап турары изерээн.

Чамык школаларда санитар-гигиена булуунары чок. Өөрени-кчилерин чунар бажынаарын тадырштыр организаставайн ту-рарындан, оларын чамыктыгы чүгө суг-биле саартып алган болгулаар. Уруглар чунарыга чүгө деп чур саваны ажылап турар. Ол шын эвес: чүгө дээрге, хей чур саван-биле чунарга баш-дүгү дүж болгаш кеш кургаар.

Оон уламындан кеш аарылары тыттып келир.

Улуг-Хемини Чааты, Арыскан, Шагаан-Арыг № 2 школалары-нын столваларында арыг-ше-верин сактап турар. Бин-Хем-нин Таргал, Сесердин, Улуг-Хем-нин Таргалыг суурларында хей-нини чунар бажыны чок бол-ганындан, ында чамык өөрени-кчилер өөрдиге чыдын эгедин-

ден-не чунар бажындап көрбөөн болган.

Өөреникчилерин арыг-шевер байдалын чамык школалар уду-руччулары хайгаар кайбей ту-рарлар. Чижээлээрге, Чан-Хем-чик районуну Баян-Тала, Суг-Аксы, Хорум-Дог, Хандереги шко-лаларында ыныг байдал хынал-дадан илерээн.

Өөреникчилерин санитар-ги-

БӨЛГҮМНЕР

Кызыл-Дог 8 чыл школазында киноаппараттын тургузуун өө-ренип, чурук тырттарынын, ырымы, музыкалын, танымал, литература болгаш шынжы бол-гумнери доктаамал ажыдап тур-ар. Ында 5-8 класстарын 97 өөреникчилери хаара туттуган. Болгумнерин кичээлери неде-ле ийн улаа организастыг эр-тип турар. Болгумнерин уду-руччуларында школанын эң дээр-те таланттыг башкыларын бы-жылгаан.

Бөлгүмде кирапп турар өө-рө-

никчи бүрүзү бодуну чедип алган билдирелни херек кырыга ажыдап билдирин көргүзгөр. Ки-но үндүрер аппараттын тургу-зуун өөрениш, «жаман дужаар, а чурук тырттырыкчылар от-чөттүг делегейне белетээр. Ли-тература бөлүмүнүн киржикчи-лери улустун аас чогаалын чып бижир ажылдарын чорудуу, бугу өөреникчилерин ортуунга тоол, тымык кеежээлери ор-ганизаста, номчула конферен-цияларын, сурагыг чогаалы-ларга тураскааткан литерату-ру

луг хуудустарын үлдүрер. Өө-реникчилерин боттарынын бижээ-ны тымык, шүлүк, чечен чугаа-лары «Чогаалче бажы» деп ха-ва солуга үнүп турар.

Бөлгүм удурутчуларындан коммунист Анатолий Салчак, хей чылда ажыдап келген башкы Булдуг Онуур-оолду мактавас арга чок. Олар өөреникчилерин согуурларын хаара тузуп, олар-нын ыламынын болгаш хүн-дүктелни чаалап алгавар.

А. ХЕРТЕК.

Бай-Тайга район.

гигиена кижизидилгезинин айты-рыларын талазы-биле өөрдиге программанын кууседе-дин республиканын башкылар билин белир институту, район, хоорай педкабинеттери шуут хы-налайн турар. Өөреникчилерин эми шинчилгезинде улуг четте-р бар. Улуг-Хем, Чан-Хемчик, Барыын-Хемчик, Танды районна-рын школаларыга өөреникчилер-ни эми шинчилгезинде озадал өрткен. Эге кластарын өө-реникчилерин рентгенге киярбөөн. Кадым база күш-шыла талазы-биле коткач уругларын кадык-шыл байдалын экижидер хемчег-лер алдындай турар. Шинчи-лелерин түндөлдү башкылар ху-ралдарына чугаалашпайн турар болгаш ада-нелерге база дынча-пал болгулаар.

Школа бажынаарынын агаар-ламышкыныч кичээлери сал-за чогуур. Ол ышак санитар-гигиена чуртуну шыныг сагы-ры чугула. Бо талазы-биле ада-нелер ортуунга улуг ажылыг чорудары негеттинин турар. Ин-тернат бурунгу амыдырал-хан-дарылыг болгаш арыг-шевер-ни өөрдү турар ужурут.

К. ПРИНЦЕВА.

Редатор К. К. КУДАЖИ.

РЕСПУБЛИКАНЫН ХӨГҮМ-ШЫН ТЕАТРЫНГА
бо чылдыг декабрь 31-де болгаш 1966 чылдын январь 1-де

БАЛ МАСКАРАД

(ойнап хөлгээшкын)

болур. Программа: концерт, танцы, эң эки костюм хептер дээр шаңалдар, чүгү бүрү ойнаар, аттракционнар, маскарал, лотереялар ойнаашкынары.

Бал кеежээлери 9 шакта эгелээр. Касса декабрь 21-ден эгелеп ажыдаан, эртенгиин 10 шакта ажыттынар. Коллективтиг чыгыларын хулап ап турар.

Бал-Тайга районуну дарыга чымылаң ту-ткан сөс чыл шаңал агар савыгче шкы-ныг башкылары бол-гаш өөреникчилер ол чымдага боттарынын

Б. БАРБА.

ДЕНАБРЬ 25-ТЕ

«НАПЫРАТ»: «Самое» (делем ажыны) 10, «Салы чок мегечи» 12,

2, «Ынакшыл дугайында новеллар» 4, 5.45, 7.30, 9.15 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: Уруглар дигир-чуруктар 10, «Чидиг-кызыл парустар»

11.15, 1.15, «Бир өлүрүкү чоруктуг дугайында» 3.15, 5.15, 7.15,

9.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Ан-көк кыдыраш» 2.40, «Честек-каттыг аяк» 4.40,

6.40, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Мухтар, менче!» 11.3, «Чыгыс илчирбед кинчилетме-нер» 8.30, «Аас-кежинге дентар болба» 4.50, 6.40 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗ: Кызыл, Шетиян — Кравченко куумчуз, бажы № 3 ТЕЛЕФОНАР: Редакторун 24-63, редакторун орадакчыларын 35-24, 25-38, харыскалгын секретарынын 23-35, парийжи амыдырал кидилинин 23-54, агитация болгаш пропаганда кидилинин 37-13, кедээ ажыл-агый кидилинин 21-47, үндүрү кидилинин 22-64, чаага, ажылчын болгаш кедээ корреспонденттер база совет тургузу болгаш амыдырал кидилинин 21-27, иштала информация кидилинин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 27-41 Солун кайбей барганда 32-75 телефонче болзар.

Тыва АССР-ин Министрлер Чогуудунига чыгында парадга эргелелинги типографиязы

ТС-00982.